

KANCELARIA PRAWNA
dr Marek Jarzyński & Kornel Novák

www.jarzpartner.pl

Stary Rynek 81
Pl 61-772 Poznań, Poland
Tel : + 4861 8522610
Fax : + 4861 8527636
E-mail : poznan@jarzpartner.pl

ODPIS

Poznań, dnia 4 czerwca 2013 r.

Trybunał Konstytucyjny
al. Jana Christiana Szucha 12 A
00-918 Warszawa

Skarżąca: E L
ul.

reprezentowana przez:
radcę prawnego dr Marka Jarzyńskiego
(nr wpisu na listę Pz-796/84)
Kancelaria Prawna
Dr Marek Jarzyński & Kornel Novak
Stary Rynek 81, 61-772 Poznań

Organ,
który wydał zaskarżone przepisy:

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej

Orzeczenie,
którego dotyczy skarga:

wyrok Sądu Apelacyjnego w P
z lutego 2013 r., sygn. akt
, doręczone Skarżącej
w dniu 4 marca 2013 r.

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Z powołaniem się na pełnomocnictwo szczególne E L z maja 2013 r.
(uwierzytelniony odpis wraz z dowodem uiszczenia opłaty skarbowej w załączeniu):

I.

Na podstawie **art. 79 ust. 1** Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.) [dalej jako: **Konstytucja RP**] oraz **art. 46 ust. 1** Ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z dnia 1 sierpnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 102 nr 643) [dalej jako: **u.T.K.**], w związku z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w P z dnia lutego 2013 r., sygn. akt, doręczonym Skarżącej w dniu 4 marca 2013 r., składam skargę konstytucyjną, wnosząc o stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności:

- **art. 70 ust. 3** Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2009 nr 153 poz. 1227 – tekst jedn. z późn. zm.) [dalej jako: **u.e.r.F.U.S.**]

z **art. 32 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP**

oraz art. 32 ust. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim uprawnienie małżonki rozwiedzionej do uzyskania renty rodzinnej poza spełnieniem przesłanek określonych w art. 70 ust. 1 i 2 **u.e.r.F.U.S.** oraz wymogu posiadania w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony uzależnia od tego, aby alimenty były ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

II.

Na zasadzie **art. 47 ust. 1 pkt 2 u.T.K.** jako naruszone konstytucyjne zasady, wolności lub prawa wskazują:

- a) zasadę równego traktowania obywateli znajdujących się w tej samej sytuacji faktycznej i prawnej, w tym w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo (**art. 32 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP**);
- b) zakaz dyskryminacji obywatela w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (**art. 32 ust. 2 Konstytucji RP**);
- c) zasadę ochrony zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (**art. 2 Konstytucji RP**).

Do naruszenia w/w praw i zasad konstytucyjnych doszło na skutek pozbawienia Skarżącej prawa do renty rodzinnej po zmarłym świadczeniobiorcy tylko z uwagi na fakt, że przysługujące jej prawo do alimentów ze strony byłego męża w dniu jego śmierci nie było ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

Wydana w niniejszej sprawie decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak również wyroki Sądu Okręgowego w P z czerwca 2012 r., sygn. akt , oraz Sądu Apelacyjnego w P z lutego 2013 r., sygn. akt , konsekwentnie odmówiły Skarżącej prawa do renty i powołały się na brak spełnienia warunku określonego w **art. 70 ust. 3 in fine u.e.r.F.U.S.** w postaci ustalenia wyrokiem lub ugodą sądową posiadanego w dniu śmierci męża prawa do alimentów.

III.

Skarżąca przed złożeniem niniejszej skargi wyczerpała drogę prawną w rozumieniu **art. 46 ust. 1 u.T.K.**, ponieważ nie przysługują jej środki zaskarżenia, a powołane na wstępie orzeczenie Sądu Apelacyjnego w P z lutego 2013 r., sygn. akt , jest ostateczne i prawomocne.

UZASADNIENIE

I. Stan faktyczny i prawny

E L urodziła się 1956 r. a w 1979 roku zawarła związek małżeński z M L

W 2007 roku Skarżąca uległa wypadkowi przy pracy, w wyniku którego doznała [REDAKTOWANE] zostało jej przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wspomniane świadczenie stanowi dla Skarżącej jedyne źródło utrzymania.

Decyzją z sierpnia 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał M L prawo do emerytury od dnia września 2007 r., tj. od momentu ustania zatrudnienia.

Małżeństwo Skarżącej z M L zostało rozwiązane wyrokiem Sądu Okręgowego w P z września 2008 r., sygn. akt Rozwód został orzeczony z wyłącznej winy M L, natomiast wyrok nie zawierał rozstrzygnięcia o prawie E L do alimentów.

Ponieważ po rozwodzie Skarżąca znalazła się w niedostatku M L dobrowolnie realizował ciężący na nim obowiązek alimentacyjny wynikający z art. 60 § 1 Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59 z późn. zm.) [dalej jako: **K.r.o.**] poprzez dostarczanie środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom byłej żony oraz jego własnym możliwościom zarobkowym i majątkowym. Skarżąca wobec tego nie występowała (bo nie musiała występować ze względu na dobrowolną realizację świadczeń) w sprawie alimentów z powództwem cywilnym, jak również nie została zawarta ugoda sądowa regulująca tę kwestię.

Dowód: uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w P VIII Wydziału Ubezpieczeń Społecznych z .06.2012 r., sygn. akt , str. , wers – uwierzytelniony odpis w załączeniu

M L zmarł w dniu listopada 2011 r.

W dniu grudnia 2011 r. E L złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioszek o przyznanie renty rodzinnej po byłym mężu przewidzianej w art. 65 i 70 u.e.r.F.U.S.

Decyzją z stycznia 2012 r. organ rentowy odmówił Skarżącej prawa do renty rodzinnej.

Dowód: decyzja odmowna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w P , z .01.2012 r., znak: – uwierzytelniony odpis w załączeniu

W dniu lutego 2012 r. E L odwołała się od wskazanej decyzji, jednakże odwoalnie zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w P VIII Wydziału Ubezpieczeń Społecznych z czerwca 2012 r., sygn. akt

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w P VIII Wydziału Ubezpieczeń Społecznych z .06.2012 r., sygn. akt uwierzytelniony odpis w załączeniu

Nie zgadzając się z rozstrzygnięciem Sądu I instancji skarżąca złożyła apelację z dnia lipca 2012 r. W dniu lutego 2013 r. Sąd Apelacyjny w P Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydał wyrok, sygn. akt , którym apelację E L oddalił.

Dowód: wyrok Sądu Apelacyjnego w P Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z .02.2013 r., sygn. akt – uwierzytelniony odpis w załączeniu

W uzasadnieniu swojego wyroku Sąd Apelacyjny w P wskazał za uzasadnieniem orzeczenia Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2011 r., sygn. akt III UK 69/10, że: „(...) skoro zgodnie z literalnym brzmieniem art. 70 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych kryterium kwalifikacyjnym powstania po stronie rozwiedzionej małżonki prawa do renty rodzinnej jest posiadanie w dniu śmierci męża prawa do alimentów z jego strony, ustalonego wyrokiem lub ugodą sądową, to nie jest wystarczającym dla przyznania spornego świadczenia wystąpienie na drogę sądową ze stosownymi roszczeniami, jeśli do daty zgonu dłużnika nie nastąpiło zakończenie procesu ugodą stron lub prawomocnym wyrokiem zasądzającym alimenty ani zawarcie przez byłych małżonków pozasądowej umowy o dostarczanie środków utrzymania. Tym bardziej zatem nie można potraktować jako spełnienia przedmiotowej przesłanki nabycia przez wnioskodawczynię uprawnień alimentacyjnych in abstracto.” (por.: uzasadnienie wyroku SA P z .02.2013 r., str. , wers).

W podobny sposób swoje rozstrzygnięcie uzasadnił uprzednio Sąd I instancji, a także organ rentowy w wydanej w sprawie decyzji odmownej.

Odpis wyroku Sądu II instancji wraz z uzasadnieniem został doręczony Skarżącej w dniu 4 marca 2013 r.

Dowód: zwrotne potwierdzenie odbioru odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego w P z .02.2013 r. wraz z uzasadnieniem, sygn. akt – w aktach postępowania sądowego, aktualnie w archiwum Sądu Okręgowego w P

II. Zarzut niezgodności art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S. z art. 32 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP oraz art. 32 ust. 2 Konstytucji RP

W opisanym powyżej stanie faktycznym ujawnił się problem braku możliwości uzyskania przez rozwiedzionego małżonka prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku, jeżeli przysługujące mu prawo do alimentów nie zostało ustalone wcześniej wyrokiem lub ugodą sądową. Taki stan rzeczy jest wynikiem regulacji przewidzianej w skarżonym **art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S.**, który wyraźnie formułuje taki wymóg w stosunku do małżonka rozwiedzionego.

Dokonując oceny konstytucyjności skarżonego przepisu należy w pierwszej kolejności zwrócić uwagę na **art. 60 § 1 K.r.o.**, zgodnie z którym: „*Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzionego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego.*”

Powstanie prawa do alimentów od byłego małżonka nie jest zatem uzależnione od wydania stosownego wyroku sądowego. Określony w **art. 60 § 1 K.r.o.** obowiązek dostarczania środków utrzymania ma charakter cywilnoprawny i niewątpliwie jego realizacja może odbywać się w sposób całkowicie dobrowolny, tj. bez orzeczenia sądowego i prowadzonej na jego podstawie egzekucji. Ewentualne orzeczenie Sądu ma charakter wyłącznie deklaratoryjny tj. ustalający, że zobowiązanie do zapłaty alimentów istnieje.

Należy także zauważyć, że: „*Świadczenia alimentacyjne między rozwiedzionymi małżonkami stanowią kontynuację powstałego przez zawarcie małżeństwa obowiązku wzajemnej pomocy w zakresie utrzymania i trwają mimo rozwodu, aczkolwiek w postaci zmodyfikowanej.*” (**por.:** uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z 12.09.2001 r., sygn. akt V CKN 445/00)

Tymczasem skarżony **art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S.** dla przyznania małżonkowi rozwiedzionemu prawa do renty rodzinnej wprowadza wymóg legitymowania się wyrokiem lub ugodą sądową ustalającymi prawo do alimentów po byłym małżonku najpóźniej w dniu jego śmierci.

Analizując przepisy **art. 65 i 70 u.e.r.F.U.S.** można stwierdzić, że celem ustawodawcy było zapewnienie małżonkom rozwiedzionym odpowiedniego zabezpieczenia socjalnego z uwagi na przysługujące im roszczenia alimentacyjne w stosunku do zmarłego świadczeniobiorcy.

Mając na uwadze dyspozycję **art. 67 ust. 1 Konstytucji RP** oraz system ubezpieczeń społecznych w Polsce, w tym w szczególności regulacje zawarte w **art. 65 i 70 ust. 1-3 u.e.r.F.U.S.**, a także brzmienie **art. 60 § 1 K.r.o.**, należy uznać, iż cechą relewantną podmiotów będących małżonkami rozwiedzionymi, którym ustawodawca zamierzał przyznać prawo do renty rodzinnej, było posiadanie roszczenia o zapłatę alimentów w stosunku do zmarłego świadczeniobiorcy – np. w sytuacji pozostawania w niedostatku.

Dyspozycja **art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S.** w zakresie w jakim uzależnia prawo małżonka rozwiedzonego do uzyskania renty rodzinnej po zmarłym świadczeniobiorcy od legitymowania się w momencie śmierci wyrokiem lub ugodą sądową, w których prawo do alimentów zostało ustalone, narusza istotę konstytucyjnej zasady równości.

Powołując się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego zwracam uwagę, że:

„Wprawdzie zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa, to jednak musi ona opierać się na konstytucyjnej aksjologii. Musi zwłaszcza podejmowane regulacje opierać na zasadach sprawiedliwości społecznej i równości.”

(por.: OTK 2000, cz. II., str. 241)

Uwzględniając powyższe, uzasadniona jest ocena skarżonej regulacji na tle **art. 32 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP** i stwierdzenie, że jest to prawo, które nie zostało ukształtowane z uwzględnieniem w/w zasady.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego oraz poglądami doktryny wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, powinny być traktowane równo – według równej miary, bez różnicowań dyskryminujących, jak i faworyzujących (por.: B. Banaszak, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, komentarz do art. 32 Konstytucji RP, teza 3, Warszawa 2009).

Jak twierdzą, wprowadzony przez ustawodawcę w **art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S. in fine** wymóg legitymowania się odpowiednim tytułem egzekucyjnym nie stanowi cechy istotnej decydującej o możliwości wyodrębnienia określonej grupy podmiotów, lecz jest przesłanką nieuzasadnionego różnicowania sytuacji prawnej osób uprawnionych do alimentów po zmarłym byłym małżonku. Należy podkreślić, że różnicowanie uprawnień wedle w/w przesłanki nie jest uzasadnione na tle postanowień Konstytucji RP – jest niezgodne z celem **art. 67 ust. 1 Konstytucji RP** doprecyzowanego w niniejszej sprawie postanowieniami **u.e.r.F.U.S.** i nieproporcjonalne do wagi interesów naruszonych w wyniku nierównego traktowania podmiotów podobnych.

Trudno także uznać, że kwestionowana regulacja uwzględnia zasadę sprawiedliwości społecznej. Jak zostało wskazane powyżej, obowiązek byłego małżonka do zapłaty alimentów przy spełnieniu przesłanek z **art. 60 § 1 K.r.o.** istnieje bez względu na funkcjonowanie w obrocie stosownego wyroku lub ugody sądowej. Można zatem postawić tezę, iż skarżony **art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S.** niejako premiuje sytuacje, w których zobowiązanie wynikające z przepisów prawa nie było wykonywane dobrowolnie, a do jego realizacji konieczne było „uruchomienie” wymiaru sprawiedliwości.

Nie sposób zatem pogodzić się z sytuacją, w której wykonywanie obowiązku alimentacyjnego zgodnie z obowiązującym prawem – bez potrzeby stosowania jakichkolwiek środków przymusu – przynosi negatywne skutki prawne dla rozwiedzionego małżonka w postaci pozbawienia go prawa do renty rodzinnej. Nie powinno podlegać dyskusji, że w demokratycznym państwie prawnym korzystanie z ochrony wymiaru sprawiedliwości powinno mieć charakter wyjątkowy i znajdować uzasadnienie jedynie wówczas, gdy ustalone przepisami prawa normy nie są respektowane. Należy zauważyć, że wielokrotnie angażowanie sądu celem podjęcia deklaratoryjnego rozstrzygnięcia w ogóle nie jest konieczne oraz uzasadnione – co m.in. miało miejsce w niniejszej sprawie.

Na tle powyższego uzasadniony jest również zarzut niezgodności **art. 70 ust. 3 u.e.r.F.U.S.** z wyrażonym w **art. 32 ust. 2 Konstytucji RP** zakazem dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. W rozpatrywanym stanie faktycznym skarżąca została pozbawiona prawa do renty rodzinnej po zmarłym byłym mężu dlatego, że działała w zaufaniu do ustanowionego przez Państwo prawa (**art. 60 § 1 K.r.o.**) i nie występowała w sprawie alimentów do sądu skoro jej roszczenia były realizowane dobrowolnie. Zachowanie Skarżącej było racjonalnie uzasadnione oraz zgodne z podstawowymi zasadami współżycia społecznego.

Wobec argumentów i zarzutów przedstawionych powyżej, niniejsza skarga konstytucyjna jest konieczna i uzasadniona.

or Marek Jarzyński

Załączniki: odpis skargi (5 x)

1. pełnomocnictwo E L z .05.2013 r. – uwierzytelniony odpis wraz z potwierdzeniem uiszczenia opłaty skarbowej;
2. decyzja odmowna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w P , z .01.2012 r., znak: – uwierzytelniony odpis;
3. wyrok Sądu Okręgowego w P Wydziału Ubezpieczeń Społecznych z .06.2012 r., sygn. akt – uwierzytelniony odpis;
4. wyrok Sądu Apelacyjnego w P Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z .02.2013 r., sygn. akt – uwierzytelniony odpis.